Péter Zsuzsa

Egy település földbirtok- és gazdálkodási viszonyai (részlet)[1]

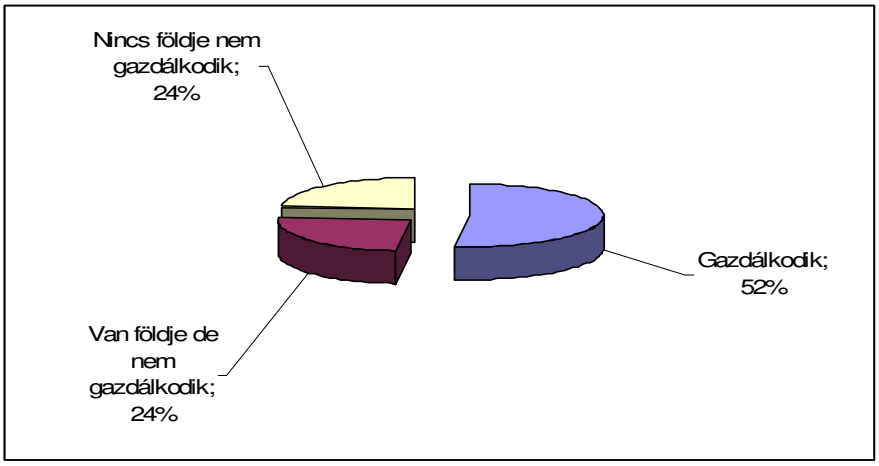
1. Birtokszerkezet

A településre a nukleáris családforma jellemző, hagyományos nagycsalád már nagyon kevés van, az egyszemélyes háztartások aránya 8, 8 százalék. A háztartások majdnem egyharmada (32 százalék) két tagot számlál, ez a legnagyobb arányban jelen levő háztartásforma. A három főt számláló háztartások valamivel kisebb arányban vannak jelen (19,9 százalék), a négyfős háztartások aránya 29,3 százalék. Mivel a gazdálkodási gyakorlat – igen kevés esettől eltekintve – a család saját munkaerejére alapozódik, ezek az adatok fontos értelmezési keretet jelentenek a földtulajdon használatára vonatkozóan.

A háztartásvizsgálat során arról bizonyosodtunk meg, hogy a válaszadók majdnem háromnegyede olyan családban él, mely rendelkezik földterülettel, több mint fele foglalkozik mezőgazdasággal, földműveléssel. A két változó között (gazdálkodás és földterület birtoklás) szignifikáns, közepesnél erősebb ($p = 0, 000$, $\chi\ 2 = 43,1$, $C = 0,49$) kapcsolat van. A gazdálkodók körében nagyobb arányban vannak földtulajdonnal rendelkezők, mint a nem gazdálkodók körében, a földterülettel való rendelkezés 43%-ban csökkenti a gazdálkodás ismeretével kapcsolatos bizonytalanságot ($\lambda=0, 43$).

[1] Az adatfelvétel a Hargita megyei Csíkkarcfalván 2009-ben készült, szociológiai diplomamunka részeként

1. ábra: A megkérdezettek megoszlása gazdálkodás és földtulajdon tekintetében
N=179

A megkérdezettek 27,9 százalékának, 50 személynek a tulajdonában nincs megművelhető földterület, de ez a tény nem zárja ki, hogy az illető gazdálkodjon, a megkérdezettek majdnem fele azt válaszolta, hogy nem gazdálkodik. E személyekből is vannak, kik önellátásra rendezkedtek be, de jelentős többségüknek van állandó jövedelme, alkalmazottként dolgozik vagy nyugdíjas, ez lehet az oka, hogy nem gazdálkodnak.

3.táblázat: A földterülettel rendelkezők megoszlása a gazdálkodás tekintetében

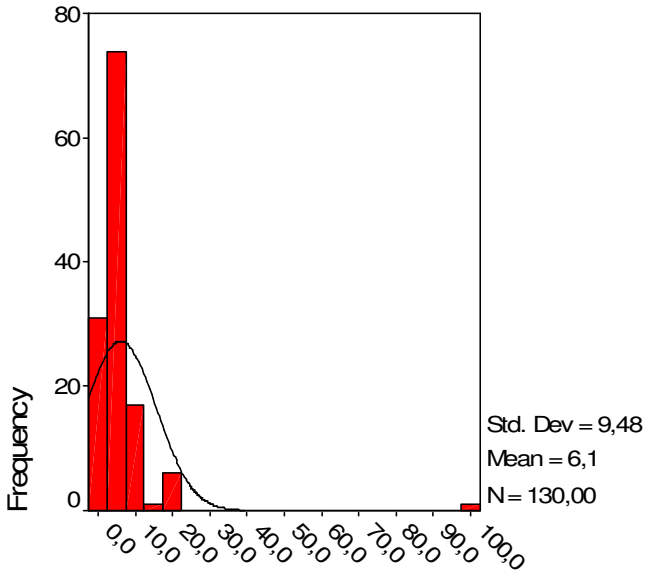
	Gazdálkodik	Nem gazdálkodik	Összesen
Rendelkezik földterülettel	86	43	129
	66,70%	33,40%	100%
Nem rendelkezik földterülettel	6	44	50
	12%	88%	100%
Összesen	92	87	179
	51,40%	48,60%	100%

Akiknek van földjük, az összes földterület (szántó, kert, kaszáló, legelő, gyümölcsös) tekintetében átlagosan 6,1 hektárt birtokolnak. A földtulajdonosok felének 4,8 ha alatti, felének pedig 4,8 ha feletti birtoka van. A legtöbb földtulajdonos 2,5 ha földterülettel rendelkezik, a földtulajdonosok átlagosan 9,4 ha-ral térnek el az átlagos földbirtoktól. A legkisebb földterület 0,11 ha, míg a

legnagyobb 101,5 ha. A megkérdezettek összesen 796,68 ha földterülettel rendelkeznek, egynegyedük 2,5 ha alatti földterülettel, egynegyedük pedig 6,5 ha feletti területtel rendelkezik.

Miként a hisztogramon is látszik, a földterületek gyakorisági görbéje a normál eloszláshoz képest balra ferdült és csúcsos, tehát sok földbirtokosnak van kicsi földterülete.

2. ábra: A földterületek gyakorisági görbéje, földbirtokosokra vetítve

A földterületek nagysága együtt jár a területek felaprózottságával. A két változó között szignifikáns összefüggést (p=0,003, C=0,25, n=130) figyelhetünk meg, tehát minél nagyobb egy birtok, annál több részből áll.

4. táblázat: Összefüggések a földterületek mérete és ennek felaprózottsága közt

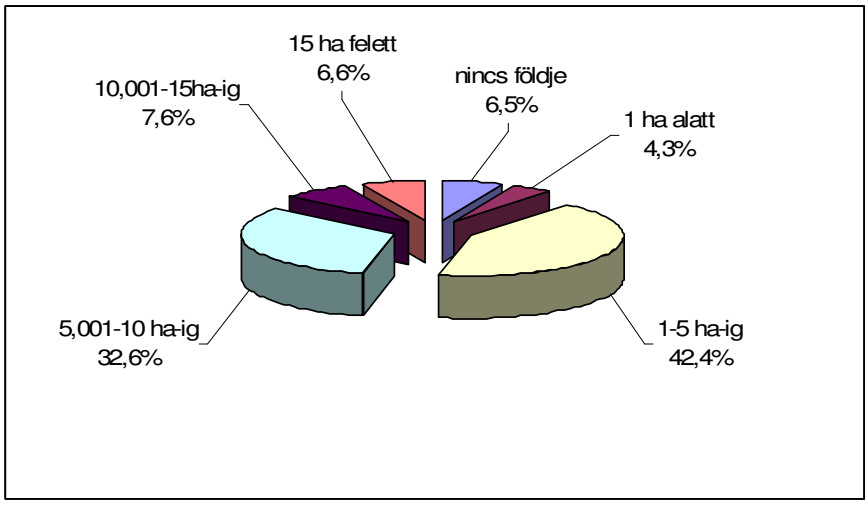
		Hány hektár földje van összesen?	Hány részből áll?
Hány hektár földje van összesen?	Pearson Correlation	1,000	0,256
	Sig. (2-tailed)		0,003
	N	130	129
Hány részből áll?	Pearson Correlation	0,256	1,000
	Sig. (2-tailed)	0,003	,
	N	129	129

1.

1.1 . A Gazdálkodók

A földterület többnyire a megkérdezettek saját tulajdonban van (47 százalék), a szülők tulajdona 33 százalék esetében, illetve élettársa tulajdona (20 százalék). Ezek olyan területek, melyekhez öröklés útján jutottak hozzá. Nagyon kevés azok száma, akik vásárolták földterületüket. A föld visszaszolgáltatásakor mindenki ragaszkodott ahhoz a darabhoz, mely a kollektivizálás előtt a tulajdonukban volt. Így feldaraboltak a területek, de a kis és nagy területek egyaránt megművelésre kerülnek.

3. ábra: A gazdálkodok megoszlása a birtokolt földterületek alapján (N=92)

Az adatbázisunk alapján hat (6,6 százalék) olyan személyt találunk, kinek 15 ha feletti földterülete van. A földtulajdonnal rendelkezők majdnem fele, (42,4 százalék) 5 hektár alatti földterületen gazdálkodik, egyharmada (32,6 százalék) pedig 5-10 ha területen. Kevés azok száma, kik nem rendelkeznek földbirtokkal, és mégis gazdálkodnak (6, 5 százalék). Ők bérelik a földet.

5.táblázat: A gazdálkodással foglalkozó egyének átlagos birtokméretei (N=92)

Birtokméret	Szántó	Kert	Kaszáló	Legelő	Erdő
Hányan rendelkeznek az adott területekkel (%)	88%	39,1%	83,7%	4,3%	47,8%
Átlagos földterület (ha)	1,7	0,22	3,1	14	2,59

A kertek legnagyobb részét örökölték, ez általában a ház közelében található, és egy darabból áll. Ezek mérete annyira kicsi (átlagosan 22 ár), hogy általában csak zöldséget tudnak termeszteni rajta. A szántóterületek átlagos mérete egy hektár hét ár, a területek fele kettő vagy több részből áll. Olyan esettel is találkozhatunk, ahol 11 különböző helyen található az egy hektár alatti terület. A szántóföldek esetében nincs egyetlen olyan eset sem, ahol az egy hektárnál nagyobb terület egyetlen helyen található.

A földterületek feldaraboltsága és kis mérete csak a háztartás szükségleteit kielégítő kézi művelésnek kedvez, mely a hagyományos mintára épül, ez a művelési forma időigényes.

A gazdálkodók legnagyobb része rendelkezik kaszáló, illetve szántó területtel. Ez a növénytermesztésnek és az állattenyésztésnek kedvez. A kaszálók átlagos mérete három hektár, egy ár, és nagyon felaprózottak. A legelők legnagyobb része a közbirtokosság tulajdonában van, négy személy rendelkezik legelővel, ők azok, kik több állatot tartanak. A gazdálkodok majdnem felének a tulajdonában van erdő, melynek átlagos mérete két hektár, ötvenkilenc ár.

Majdnem fele (46 százaléka) a gazdálkodóknak jelenleg dolgozik, ők csak részidőben foglalkoznak gazdálkodással, egyharmada (33,3 százaléka) nyugdíjjal rendelkezik, és egyötödének (20,7 százaléknak) nincs állandó jövedelme, ők azok, akik teljes munkaidőben gazdálkodnak.

6. táblázat: A mezőgazdasági munkák résztvevői

	Említési gyakoriság
A kérdezett egyedül	2,2
Csak a háztartás tagjai	91,2
Városon lakó családtagok is	3,3
Rokonok, szomszédok, ismerősök	2,2
Alkalmi munkásokat is szerződtet	1,1
Összesen	**100**

Fontos mutató az, hogy a háztartást alkotó személyek mellett még kik vesznek részt a mezőgazdasági munkálatokban. A megkérdezettek legnagyobb részénél (91,2 százalék) csak a háztartás tagjai vesznek részt a növénytermesztésben, földművelésben, illetve az állattenyésztésben. Kevés azok aránya, kik csak egyedül

(2,2 százalék) végzik a mezőgazdasági munkát, vagy kik alkalmi munkásokat (1,1 százalék), városon lakó családtagokat (3,3 százalék), illetve rokonokat, szomszédokat, ismerősöket (2,2 százalék) is bevonnak ezekbe, a tevékenységekbe. Csak 1 háztartásban van állandó alkalmazott.

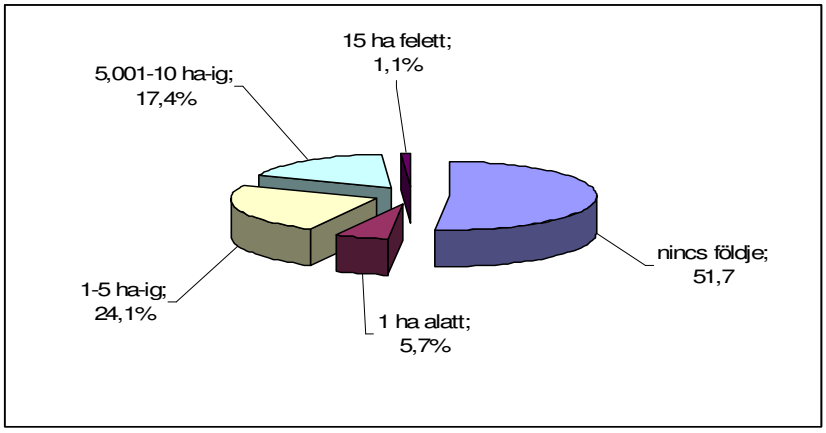
A gazdálkodók négy százaléka bérel földet magánszemélytől, és egyhetedük ad bérbe földet vállalkozóknak, illetve magánszemélyeknek. Leginkább terményt kapnak cserébe a föld használatáért. A földterület mérete és a föld bérbeadás szempontjából az mondható el, hogy összefüggés van aközött, hogy mekkora kaszálója van, és tud-e bérbe adni (t = 1,639, p = 0,005). Minél nagyobb kaszáló területtel rendelkeznek, annál inkább tudnak bérbe adni.

1.2 . A nem gazdálkodók

Az aktivitást tekintve ennek a kategóriának majdnem fele (48,7 százaléka) jelenleg dolgozik, és közel egyharmada (31,6 százaléka) nyugdíjas, nekik van állandó jövedelmük. Akik nem gazdálkodnak, csupán egyötödüknek (17,1 százalékuknak) nincs állandó jövedelmük.

A gazdálkodást és a földtulajdont tekintve a megkérdezettek majdnem fele, (48,6% százaléka) nem gazdálkodik, azonban felének van a tulajdonában földbirtok. Ez már lehetőséget ad(na) a gazdálkodásra.

4.ábra: A nem gazdálkodok megoszlása a birtokolt földterületek alapján (N=87)

Amint az ábrán is látszik, nincs nagy különbség a földbirtokkal rendelkező gazdálkodók és a nem gazdálkodók földjeinek mérete között. Átlagosan egy hektár két ár szántóföldet, tizenkét ár kertet, két hektár nyolc ár kaszálót, és egy hektár

három ár erdőt birtokolnak. A nem gazdálkodók, akik földbirtokkal rendelkeznek, legnagyobb része öröklés által jutott tulajdonához. Ez egyik oka lehet annak, hogy a földterület megléte, illetve mérete nem mozdítja elő a gazdálkodási hajlandóságot, és közbe azt is jelzi, hogy egy jelentősebb (föld)potenciál többnyire kiaknázatlan marad. Ez összesen 191 hektár 76 ár, míg a gazdálkodók össz-földterülete 595 hektár 2 ár.

Több mint egytizedük (11,5 százalék) bérbe adja a földjét, vállalkozónak, magánszemélynek, vagy rokonnak, fizetségként pedig terményt kapnak.

2. A termelt javak

2.1. A gazdálkodók

A mezőgazdasági termelés szempontjából fontos tényező, hogy mi az, amivel a leginkább foglalkoznak.

A növénytermesztéssel nagyrészt csak a háztartás szükségleteit elégítik ki, nagyon keveset termelnek piacra, eladásra. A zöldséget, gyümölcsöt, búzát, árpát, rozsot, ipari növényeket és takarmánynövényeket csak a háztartás részére, otthoni fogyasztásra és felhasználásra termelnek, nem értékesítik. A burgonyából az a mennyiség kerül ki a gazdaságból, ami az étkezésben és az állatok eltartásában nem kerül felhasználásra. Ez az összes burgonyatermés egynegyedét jelenti, ezt értékesítik. A kukoricatermelők közül kevés az, aki mind eladja (1,1 százalék) a terményét.

Zöldséget termelnek a legnagyobb arányban, utána gabonafélét majd gyümölcsöt, és burgonyát termesztenek leginkább.

7. táblázat: Mit termelnek?

	csak a háztartás részére	ami marad eladják	a zömét eladják	mindent eladják	nem termel
zöldség	89	-	-	-	26,4
gyümölcs	73,6	-	-	-	35,2
burgonya	70,7	25	-	-	4,3
kukorica	6,6	-	-	1,1	92,3
búza, árpa, rozs	80,4	-	-	-	19,6
ipari növények	1,1	-	-	-	98,9
takarmánynövények	15,4	-	-	-	84,6

A földterület és a növénytermesztés szempontjából az mondható el, hogy a két változó között szignifikáns különbség két növény termesztésével kapcsolatosan van: a búza (t = 1,313, p = 0,04), és a takarmánynövény (t = 3,102, p = 0,01), vagyis minél nagyobb szántóföldterülettel rendelkezik valaki, annál inkább termel búzát, illetve takarmánynövényt.

Az állattenyésztés helyzete is hasonló a növénytermesztéshez, csak a háztartás szükségleteire tartanak állatot, és kevesebb az, amit a gazdák értékesíteni tudnak. Legnagyobb részük tyúkot tart (94,5 százalék), de csak saját szükségletre, a gazdálkodók majdnem háromnegyede tart sertést (71,9 százalék), fele foglalkozik juh, kecsketartással (50,5 százalék), és majdnem fele szarvasmarhatenyésztéssel foglalkozik (48,9 százalék). Jóval kevesebb állatot értékesítenek, mint növényt. Csak szarvasmarhát (ami marad, eladják 2,2 százalék, zömét eladják 1,1 százalék), illetve sertést értékesítenek (ami marad, eladják 1,1 százalék).

8. táblázat: Milyen állatot tenyésztenek?

	csak a háztartás részére	ami marad eladják	a zömét eladják	mindent eladják	nem tart
tyúk	94,5	-	-	-	5,5
kacsa, liba, pulyka	13,6	-	-	-	86,4
juh, kecske	50,5	-	-	-	49,5
sertés	71,9	1,1	-		27
szarvasmarha	48,9	2,2	1,1	-	47,8
ló	28,1	-	-	-	71,9
nyúl	10,2	-	-	-	89,8

Az állattartás és a földterület szempontjából az mondható el, hogy a szarvasmarhatenyésztés és a földterület között szignifikáns különbség van (t = 2,719, p =0,00), minél nagyobb földterülettel rendelkeznek, annál inkább tartanak szarvasmarhát.

Az állattartási szokásokban találunk egy kevés különbséget az aktív munkások és a nyugdíjas gazdálkodók között. A nyugdíjas korosztály nagyobb arányban tart

tyúkot, juhot és kecskét, míg az alkalmazottak nagyobb arányban tartanak sertést, szarvasmarhát és lovat.

9. Táblázat: Állattartási szokások két kategória között

	Tyúk	Sertés	Juh, kecse	Szarvasmarha	Ló
Aktív munkás	91,4%	75,4%	44,8%	56,1%	30,4%
Nyugdíjas	100,0%	68,8%	60,6%	45,5%	24,2%

2.2. A nem gazdálkodók

Akik nem gazdálkodnak, a legnagyobb arányban zöldséget (69,8 százalék), utána burgonyát (49,4 százalék), majd gabonát (10,8 százalék) termelnek. Ezeket, a növényeket általában a ház körül levő kertekben termesztik.

Az állattenyésztési szokásokat tekintve a nem gazdálkodók több mint fele (66,3 százalék) tyúkot, majdnem egyharmaduk (27,1 százalék) sertést, és egyhetedük, (14,3 százalék) juhot, kecsét tart. Nagyobb állatokat, mint lovat, és szarvasmarhát csak nagyon kevesen tartanak (6 illetve 7 százalék).

Az aktivitást tekintve a nyugdíjas korosztály több növényt termel, mint az aktív munkások. Az állattenyésztési szokásokat tekintve a nyugdíjasok nagyobb arányban tartanak tyúkot, az aktív munkások nagyobb arányban tartanak sertést.

10. Táblázat: Növénytermesztési és állattartási szokások két kategória között

Milyen zöldséget termel?	Zöld-ség	Bur-gonya	Búza rozs árpa	Milyen állatot tart?	Tyúk	Sertés	Juh, kecske
Aktív munkás	66,1%	46,7%	10,5%		64,4%	30,5%	50,0%
Nyugdíjas	77,8%	55,6%	11,5%		70,4%	19,2%	50,0%

3. Értékesítési szokások és lehetőségek

3.1. A gazdálkodók

Ebben a fejezetben azt mutatom be, hogy mi történik az előállított termény-mennyiséggel, milyen arányban kerülnek a termékek fogyasztásra, és milyen formákban értékesítenek ezekből.

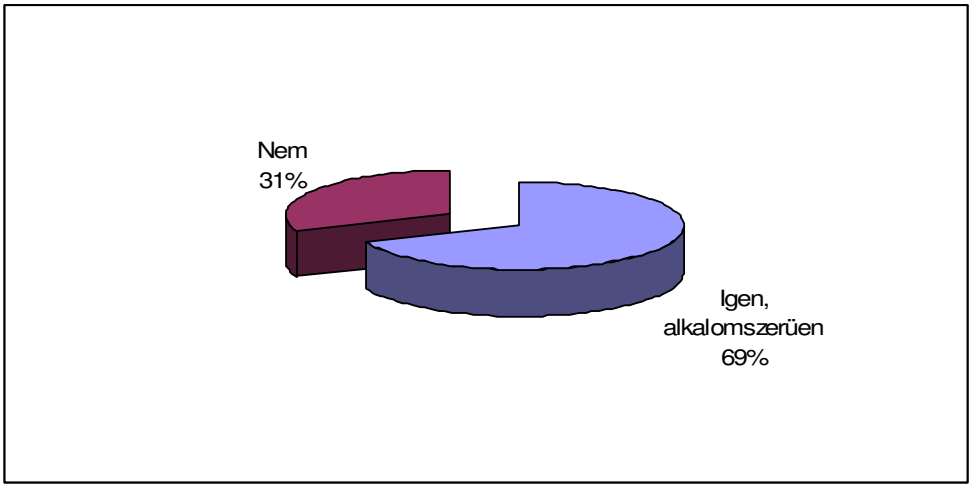
A termesztett növények többségét (83 százalékát) soha nem értékesítik pénzért. Kevesen mondják azt, hogy otthon adják el terményeiket. Csupán egy személy mondta, hogy rendszeres felvásárlója van. Nem is lehet olyan személyről hallani, aki a termékeit időnként piacra viszi. A piacra való termeléstől idegenkednek, így nem szükséges, hogy hatékonyságukat növeljék, a termékek előállítása során megfeleljenek bármilyen fogyasztói elvárásnak, hiszen saját maguk a fogyasztók.

Az állatok többségét (80 százalékát) sem értékesítik, itt is ami keveset értékesítenek, azt otthon adják el.

Akik nem értékesítik termékeiket pénzért, azok általában cserélni szoktak, a legtöbben krumplit cserélnek gabonára vagy kukoricára.

Ez az értékesítési forma távol marad a piac alapú gazdálkodástól, mely racionális elvekre épül. A piac alapú gazdálkodás esetében fontos szerepe van a szerződéseknek és a biztosításnak, ami nem jellemző erre a vidékre.

5. ábra: Értékesíti-e termékeit terménycsere formájában? (N=91)

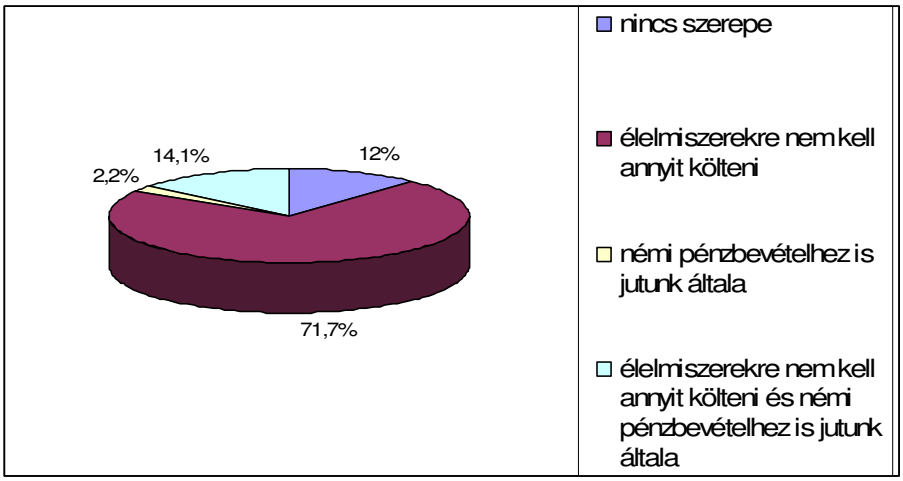

A termények értékesítése csere formájában és a földmennyiség kapcsolatát elemezve azt találjuk, hogy szignifikáns különbség van (t=2,295, p=0,006) aközött, hogy mekkora szántóterületen gazdálkodnak, és elcserélik-e termékeiket. Ez tehát azt jelenti, hogy aki nagyobb szántóterületen gazdálkodik, az inkább tud cserélni (általában krumplit cserélnek törökbúzára, vagy gabonára), és fordítva.

Arra a kérdésre, hogy „Véleménye szerint a mezőgazdasági termelésüknek mekkora szerepe van a háztartás pénzgazdálkodásában?" a következő eredményeket kaptuk: a gazdálkodók majdnem háromnegyede (71,7 százaléka) úgy gondolja, hogy élelmiszerekre nem kell annyit költenie, több mint egytizedüknek (12 százaléka) pedig a pénzgazdálkodásban a termelésnek nincs is szerepe.

Nagyon kevesen vannak azok, akiknek némi pénzbevétel is származik ezekből. Több mint egytizedüknek (14,1 százaléka) egyaránt élelmiszert és pénzbevételt is jelent. Nincs olyan, ki azt válaszolta, hogy jelentős bevételei származnak a mezőgazdasági termelésből.

6 ábra: A mezőgazdasági termelés szerepe a háztartás pénzgazdálkodásában (N=92)

Nem találtam szignifikáns összefüggést a termelésnek a pénzgazdálkodásban betöltött szerepe és a földterület nagysága között. Az, hogy milyennek ítélik meg a termelés szerepét a háztartás pénzgazdálkodásában, nem függ össze azzal, hogy mekkora földterületen gazdálkodnak.

3.2. A nem gazdálkodók

Azok közül, akik nem gazdálkodnak, de keveset mégis termelnek, hét személy cserélni szokott alkalomszerűen, két személy pedig azt válaszolta, hogy otthon adja el termékeit. Itt is leginkább a burgonyát értékesítik csere formájában.

Ebben a kategóriában kétharmaduk azt válaszolta, hogy a mezőgazdaságnak a pénzgazdálkodásában nincs szerepe, egyharmaduk pedig azt, hogy élelmiszerekre nem kell annyit költeniük.

4. Megélhetés, jövedelem

Arra a kérdésre, hogy „Fontos-e az otthoni munka mellett a gazdálkodás?", a gazdálkodók háromnegyede (77,1 százaléka) azt válaszolta, hogy fontos.

A „Miért fontos a gazdálkodás?" kérdésre a válaszolók majdnem egyharmada (65,2 százalék) válaszolta azt, hogy kevés a fizetés, kell a gazdálkodásból származó jövedelem. Több mint fele (53,3 százalék) azt válaszolta, hogy a földet meg kell művelni, és több mint egynegyede (26,1 százalék) pedig megszokásból végzi a föld művelését. Ez a „megszokás" és „a földet meg kell művelni" kijelentés, a földhöz való ragaszkodást jelenti, egy mentalitást hordoz. Ezt a mentalitást a gazdálkodás korábbi, a nagyon régi és nagyon hagyományos gyakorlatához való ragaszkodás jellemzi. Ez általában abban nyilvánul meg, hogy az állattenyésztés és növénytermesztés során korábbi mintákat követnek (pl. csak szarvasmarhát, kecskét és tyúkot tartanak, és ehhez ragaszkodnak). Ezt pszichikai – inkább a mentalitás és a tradicionális társadalmi tényezők hordozzák, nem függ a külső körülményektől. A gazdálkodást elsősorban a hagyományok és a megszokás határozza meg, a korábbi minták követése befolyással bír a megkérdezett gazdálkodók esetében.

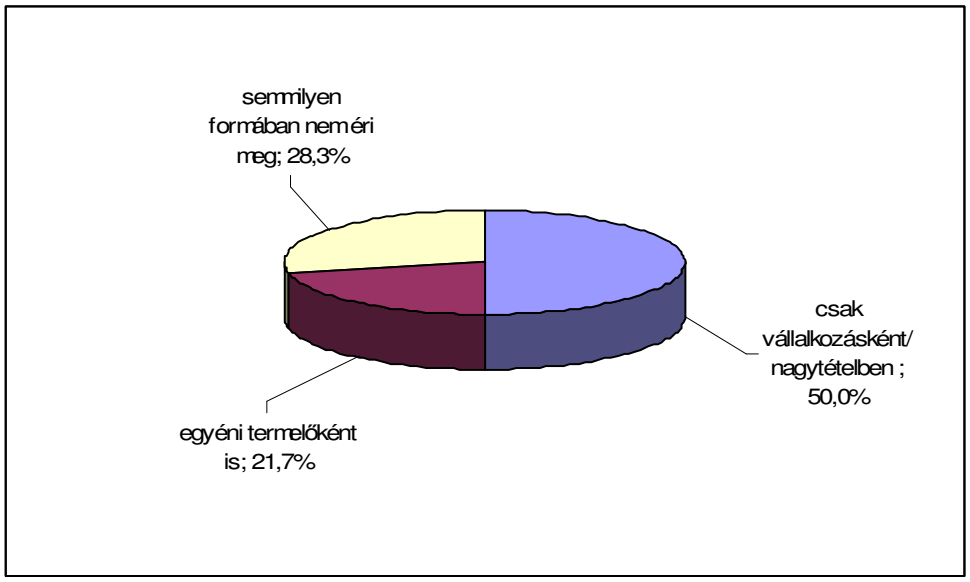
A gazdálkodók legnagyobb arányban (70,7 százalék) a földterület gyenge minőségét jelölték meg gondnak, majd a termékek értékesítése és a vetőmag gyenge minősége egyaránt (55,4 százalék) nagy problémát okoz. A gazdálkodók majdnem felének (45,7 százalék) gondot okoz a gépesítés alacsony foka és az anyagi problémák. Több mint egyharmaduknál (39,1 százalék) gondot jelent a munkaerő hiánya.

A fejlettebb mezőgazdasági térségek rurális gazdaságaiban gyakori a piacra szervezett, magas színvonalon gépesített, egyetlen személy irányítása alatt álló, bérmunkát felhasználó mezőgazdasági kisüzem. Itt a legkisebb munkaszervezeti egység az egyén, a megfelelő gazdasági keretekkel rendelkező, polgárosodó magánvállalkozó.

Karcfalva esetében találunk nagyobb gazdaságokat, ahol meghaladja a termelés a háztartás szükségleteit, és ahol az előbb említett folyamat elindulóban van, viszont a földművelési gyakorlatot, a gépesítettséget és a bérmunka alkalmazását tekintve nem sorolhatók az előbbi kategóriába. Visszatérve a gondokra, sokuknak gondot jelent a gépesítés alacsony foka, a munkaerő hiánya és az anyagi problémák. Itt a legkisebb munkaszervezeti forma még mindig a család, a gazdaságok pedig a háztartás és nem a piac szükségletét, illetve keresletét tartják szem előtt, és majdnem mindent a maguk szükségleteire termelnek.

A vélemény nyilvánítására ösztönző kérdés, az, hogy „Ön szerint milyen formában éri meg mezőgazdasági termeléssel foglalkozni?" rávilágít arra, hogy a gazdálkodók fele vélekedik úgy, hogy csak nagy tételben éri meg, és több mint egynegyede (28,3 százaléka) úgy, hogy semmilyen formában nem éri meg gazdálkodni.

7. ábra: Ön szerint milyen formában éri meg mezőgazdasági termeléssel foglalkozni? (N=92)

Az a tény, hogy a gazdálkodók több mint egynegyede úgy vélekedik, hogy semmilyen formában nem éri meg gazdálkodni, és ők ennek ellenére gazdálkodnak, azt igazolja, hogy önfenntartásra törekvő és az egyéni munkára alapozó gazdálkodási gyakorlat továbbra is fenntartódik.

Arra a kérdésre, hogy „Véleménye szerint a mezőgazdasági termelésüknek milyen szerepe van az önök megélhetésében?" a gazdálkodók majdnem háromnegyede (72 százaléka) úgy vélekedett, hogy a termelésüknek kis szerepe van. Ez a vélekedés azzal magyarázható, hogy nincs piac, nem tudják terményeiket értékesíteni, és önfenntartásra termelnek. A gazdálkodók egyötöde (20 százaléka) vélekedik úgy, hogy a termelésüknek közepes szerepe van a megélhetésükben, és csak nyolc százalékuk mondta, hogy nincs szerepe.

Arra a kérdésre, hogy „A háztartásukban tudnak-e pénzt félretenni a bevételeikből?" a gazdálkodók több mint fele (56,5 százalék) azt válaszolta, hogy esetenként tud félretenni, a másik fele (43,5 százalék) pedig azt, hogy nem tud pénzt félretenni.

A család – háztartás megélhetésének megítélésére vonatkozóan a gazdálkodók háromnegyede (75 százalék) úgy véli, hogy családja anyagi helyzetét az „éppen megélünk" kifejezéssel tudja legjobban jellemezni, egynegyedük pedig jónak véli anyagi helyzetüket.

12. táblázat: Anyagi helyzet megítélésének százalékos megoszlása a gazdálkodókra vonatkozóan

A család anyagi helyzetének megítélése	**A gazdálkodók**
Jó	25
Éppen megélünk	75
Összesen	**100**

Akik nem gazdálkodnak, több mint háromnegyedük (77 százalék) úgy véli, hogy éppen megélnek, több mint egyötödük (22 százalék) az anyagi helyzetét jónak ítéli meg, egy százalék pedig rossznak.

A megkérdezett gazdálkodók a saját háztartásaik helyzetét a településen a következőképpen ítélik meg: a legnagyobb arányuk maga, illetve családja helyzetét átlagosnak ítéli meg (95,7 százaléka), kevesen vannak azok, akik inkább szegénynek, mint átlagosnak tartották magukat (2,2 százalék), és elenyésző az, aki önmagát vagy családját, háztartását egyértelműen gazdagnak ítéli meg (1,1 százalék).

Akik nem gazdálkodnak, nagyrészük (82,4 százalékuk) saját háztartásaikat a településen az átlagosak közé sorolja, több mint egytizedük (11,6 százalék) inkább szegénynek tartja magát, és kevés azok aránya (6 százalék), akik egyértelműen

gazdagnak ítélik meg saját magukat, háztartásaikat. A nem gazdálkodók körében többen vannak azok, akik szegénynek, és azok is, akik gazdagnak ítélik meg magukat, mint a gazdálkodók körében.

A gazdálkodók saját helyzetének megítélése a településen, illetve az anyagi helyzetének megítélése arra utal, hogy befektetésre nincs igazán lehetőség, és a gazdasági tevékenységnek eredménye sem látszik igazán.

A gazdálkodóknak gond a termék értékesítése, a piac hiánya, a mezőgazdasági eszközök nem megfelelő felszereltsége, de a legnagyobb gond, és talán a legnehezebben elviselhető a gazdálkodók számára, hogy nincs eredménye a gazdálkodásnak, és nem lehet megélni belőle.